

AL PARLAMENT DE LES ILLES BALEARS

SOL·LICITUD D'IMPULS DE LA FILOSOFIA A L'ENSENYAMENT SECUNDARI

Els professors de Filosofia d'ensenyament secundari, el Departament de Filosofia de Universitat de les Illes Balears, l'Associació Filosòfica de les Illes Balears i els estudiants de Filosofia de la UIB, formen la Plataforma per a la Defensa de la Filosofia a les Illes Balears, plataforma auspiciada per la "Xarxa Espanyola de Filosofia" (REF) que aglutina tots els sectors que treballen entorn de la Filosofia (Universitats, CSIC, Associacions, etc.).

La Llei Orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa, afirma en el seu Preàmbul que *"l'aprenentatge a l'escola ha d'anar dirigit a formar persones autònomes, crítiques i amb pensament propi."*¹ L'autonomia, el judici crític i el pensar per un mateix són objectius ineludibles de l'ensenyament o l'educació filosòfica. Per tal de fer efectius aquests objectius considerem que s'han de reforçar les assignatures de Filosofia presents a la LOMCE.

PRECEDENTS

Les Corts d'Aragó², el Parlament d'Extremadura³ i el Parlament de Catalunya⁴ ja han aprovat Resolucions o Proposicions no de Llei de suport a l'ensenyament de la Filosofia.

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

1. La UNESCO impulsa la Filosofia

La UNESCO, des del moment de la seva creació, ha defensat la importància de la Filosofia i ha encoratjat a tots els països del món a incloure-la dins els seus plans d'estudi. Després del primer estudi mundial el 1953, el 1995 va presentar una ESTRATEGIA INTERSECTORIAL SOBRE LA FILOSOFIA⁵ que, entre d'altres iniciatives, va incloure la DECLARACIÓ DE PARÍS EN FAVOR DE LA FILOSOFIA.

Aquesta Declaració considera que **"l'ensenyament de la filosofia s'ha de mantenir en els països on ja hi és, ampliar-se on ja existeix o implantar-se**

¹ Ley Orgánica para la mejora de la calidad educativa, disponible online a <http://www.boe.es/boe/dias/2013/12/10/pdfs/BOE-A-2013-12886.pdf>

²Proposició no de Llei núm. 109/13, disponible online a [http://bases.cortesaragon.es/bases%5Cboca2.nsf/\(BOCAID\)/1884259DB5AC3029C1257B360036D5E3?OpenDocument](http://bases.cortesaragon.es/bases%5Cboca2.nsf/(BOCAID)/1884259DB5AC3029C1257B360036D5E3?OpenDocument)

³Referència: <http://redfilosofia.es/blog/2014/02/14/el-parlamento-de-extremadura-aprueba-el-impulso-de-la-filosofia/>

⁴Proposta de resolució sobre el manteniment de l'ètica filosòfica, la filosofia i la història de la filosofia, disponible online a <http://www.parlament.cat/activitat/bopc/10b106.pdf>, pàg. 68

⁵Disponible online a <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001386/138673s.pdf> (Darrera consulta: 02/05/14)

allà on encara no existeix”. Ho justifica assenyalant que els “**problemes dels que s’ocupa la filosofia són els problemes universals de la vida i l’existència humana**”, que la “**reflexió filosòfica pot i ha de contribuir a la comprensió i orientació del quefer humà**”, que “**la pràctica de la filosofia permet a totes les persones a aprendre a pensar amb independència**”, que “**l’educació filosòfica prepara a totes les persones a assumir les seves responsabilitats davant les grans qüestions del món contemporani**”, i que “**el debat filosòfic ajuda a formar els ciutadans de les democràcies**”.

Precisament així és titula l’informe de 1995, *Filosofia i Democràcia*⁶, una enquesta a nivell mundial que vincula els ensenyaments de Filosofia a la qualitat democràtica dels països del món.

El 2007 s’ha elaborat un nou informe, de major abast mundial que el primer, titulat *Filosofia, una escola de la llibertat*⁷, on s’insisteix en la necessitat que es reforcin o ampliïn els estudis de Filosofia a tots els nivells, Primària, Secundària i Universitat.

Més recentment, el 2011, a la reunió d’alt nivell sobre l’educació de la filosofia a Europa i Amèrica del Nord, organitzada conjuntament per la UNESCO i la Comissió Nacional Italiana per la UNESCO, s’elaboren unes RECOMANACIONS als Estats membres de la regió que inclouen els següents punts: “**Encoratjar el desenvolupament de polítiques educatives que atorguin un lloc clar, definit i autònom a la filosofia en els programes d’educació secundària i superior**”; “**Reafirmar la importància crucial de l’ensenyament de la filosofia pel desenvolupament de l’esperit crític i prendre mesures per reforçar-lo**”; “**Col·laborar amb les parts involucrades per tal de reintroduir la filosofia allà on hagi desaparegut dels plans d’estudi i reforçar-la allà on ja és present**”, etc.⁸

Una altra de les iniciatives de la UNESCO ha estat celebrar des del 2005 un Dia Mundial de la Filosofia, que té lloc cada any el tercer dijous de novembre.

2. El Consell d'Estat i el Consell Escolar de l'Estat a favor de la filosofia

El Consell Escolar de l'Estat, en la sessió de dia 24 de gener de 2013, va aprovar el Dictamen 1/2013, on es suggereix una reconsideració de la Història de la Filosofia, contemplant-la com a troncal a tots els Batxillerats o, si més no, com a obligatòria al Batxillerat d'Humanitats i Ciències Socials.⁹

El Consell d'Estat, en sessió de dia 18 d'abril de 2013, suggereix el mateix que el Consell Escolar respecte de la Història de la Filosofia de segon de Batxillerat. A més, respecte de la desaparició de l'Ètica de 4rt d'ESO suggereix que s'imposi com a obligatòria en algun moment, seguint els nombrosos acords

⁶Pol-Droit, Roger, *Filosofia y democracia en el mundo*, 1995, Ediciones UNESCO i Ediciones Colihue

⁷UNESCO, *La Filosofía, una escuela de la libertad*, (2007, 1a edició en francès), (2011, 1a edició en castellà). Disponible online a <http://unesdoc.unesco.org/images/0019/001926/192689s.pdf> (Darrera consulta: 02/05/14)

⁸Disponible online a <http://www.grupiref.org/documentos/recomanacions-UNESCO.pdf> (Darrera consulta: 02/05/14)

⁹Dictamen núm. 1/2013 del Consell Escolar de l'Estat, disponible online a

<http://www.mecd.gob.es/dctm/cee/el-consejo/dictamenes/2013/dictamen0012013.pdf?documentId=0901e72b8152ab05>, pàg. 35

i recomanacions del Consell d'Europa i de la Unió Europea des de 1997, subscrits per Espanya.¹⁰

2. La Filosofia forma part de la nostra cultura

La Filosofia forma part inherent de la cultura occidental. Aquesta té els seus orígens en el moment en que sorgeixen el pensament filosòfic i científic al segle VI aC a la Grècia clàssica. No es pot entendre la nostra cultura sense conèixer els orígens de la mateixa. La Filosofia forma part de les nostres arrels. Molts dels conceptes de empram inconscientment tenen una vinculació amb el vocabulari filosòfic.

3. La Història de la Filosofia ens ubica en el present

La Història de la Filosofia és la història del pensament. Per entendre el present cal conèixer el passat. Les idees actuals provenen dels pensadors clàssics que s'esforçaren per entendre el món, la societat, el coneixement, la política, etc. Acabar el Batxillerat sense saber qui són Plató, Aristòtil, Sant Agustí, Sant Tomàs, Descartes, Kant, Marx, Nietzsche, etc., és un buit que fa perdre el sentit del present.

No podem saber a on anam si no sabem d'on venim. Les idees, creences, coneixements i fins i tot els prejudicis del present, tenen una història al darrera que cal conèixer per saber d'on venim.

4. La Filosofia contribueix a formar ciutadans crítics, autònoms i independents.

L'ensenyament de la Filosofia ajuda a les persones a desenvolupar el pensament crític i creatiu, a no dependre dels altres per prendre decisions i a pensar per si mateixes. A més de la importància d'aquestes competències per a la vida privada, també són necessàries per a la vida pública, és a dir, la Filosofia contribueix a formar ciutadans que entenen la democràcia com l'únic sistema polític que garanteix els drets i llibertats de les persones.

5. La Filosofia és un ensenyament instrumental, interdisciplinar i integrador.

“Els estudis de Filosofia proporcionen a l'estudiant quatre tipus de formació: a) una formació instrumental en l'ús rigorós del llenguatge oral i escrit, i en la comprensió de conceptes i problemes, la qual cosa els ajuda a millorar les seves capacitats de raonament i comunicació; b) una formació transversal i interdisciplinar, que els permet connectar els diversos sabers del currículum i desenvolupar una major capacitat de judici per afrontar la complexitat del món contemporani; c) una formació històrica bàsica sobre els grans sistemes de pensament que han configurat i segueixen configurant la identitat cultural d'Occident; d) i, per últim, una formació integral que els ajuda a conciliar el

¹⁰Dictament núm. 172/2013 del Consell d'Estat, disponible online a <http://www.mecd.gob.es/mecd/dms/mecd/servicios-al-ciudadano-mecd/participacion-publica/lomce/20130426-dictamen-consejo-estado.pdf>

coneixement, la moral i la sensibilitat, i que és imprescindible per a la seva maduració personal i la seva qualificació professional.”¹¹

6. La Filosofia millora les competències

“Diversos estudis empírics revelen que l'alumnat que cursa estudis de Filosofia obté millors resultats acadèmics en les proves d'avaluació de competències. Així ho posen de manifest les proves d'accés al postgrau que es realitzen als Estats Units (*Graduate Record Examinations*). I el mateix succeeix en l'educació secundària: els països que millor puntuació obtenen a l'informe PISA (Finlàndia, Canadà, Nova Zelanda i Japó)¹² concedeixen gran importància a la formació en Filosofia”.¹³

7. Cicle de filosofia

La reconeguda importància de la filosofia a l'ensenyament hauria de correspondre's amb un cicle d'educació filosòfica, amb continuïtat any rere any, i amb una progressió constant en el grau de complexitat de les qüestions treballades. Limitar un ensenyament només a un sol curs, no garanteix la consecució dels objectius assenyalats al Preàmbul de la LOMCE.

PROPOSTA

1. Que el Parlament de les Illes Balears aprovi una Proposició no de llei d'impuls o de suport a la Filosofia en general.
2. Que el Parlament de les Illes Balears aprovi una Proposició no de llei que insti al Govern i a la Conselleria d'Educació a adoptar mesures en l'educació secundària i el Batxillerat que reforcin l'ensenyament de la Filosofia a aquestes etapes. Concretament la proposta seria:
 1. Que la Història de la Filosofia de segon de Batxillerat sigui assignatura obligatòria a totes les Modalitats o, com a mínim, a la Modalitat d'Humanitats i Ciències Socials.
 2. Que la nova assignatura “Filosofia” de 4t d'ESO sigui obligatòria per a tots els alumnes o, com a mínim, d'oferta obligada a tots els centres.
 3. Que s'adoptin les mesures necessàries per a que l'alumnat d'ESO que elegeixi Religió pugui també cursar la matèria de Valors Ètics.

¹¹Conferència Espanyola de Deganats de Filosofia, Comunicat de premsa, Madrid, 14 de desembre de 2012, disponible online a <http://sepfi.es/comunicado-de-prensa-de-la-conferencia-espanyola-de-decanatos-de-filosofia/> (Darrera consulta 02/05/14)

¹²Informe PISA 2011

¹³Conferència Espanyola de Deganats de Filosofia, Comunicat de premsa, Madrid, 14 de desembre de 2012.